

Тамара Миколаївна Лозинська,
доктор наук з державного управління, професор
професор кафедри економіки та публічного управління
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

Катерина Вікторівна Мазничко,
здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня освіти
Полтавського державного аграрного університету,
м. Полтава, Україна

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ВІДНОВЛЕННІ ТА РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПІД ЧАС І ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у забезпеченні життєдіяльності територіальних громад у період війни та в процесі їхнього післявоєнного відновлення. Саме місцева влада першою реагує на виклики, спричинені бойовими діями, руйнуваннями інфраструктури та гуманітарними потребами населення.

Необхідність залучення громадян до окремих аспектів управління населеним пунктом визначена Конституцією, законами та нормативними актами європейських держав, а також рішеннями органів місцевого самоврядування. В Україні місцевому самоврядуванню присвячено XI розділ Конституції (ст. 140-146), який закріплює за територіальною громадою право на самостійне вирішення місцевих питань, що може здійснюватися безпосередньо або через органи місцевого самоврядування – сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи [1].

Під час воєнного стану місцеве самоврядування зосереджується на кризовому управлінні, координації евакуаційних заходів, забезпеченні безпеки та підтримці роботи критичних служб. Важливою ділянкою діяльності є стабільне надання базових послуг – комунальних, соціальних, освітніх і медичних – навіть за умов значних руйнувань. ОМС активно взаємодіють із військовими адміністраціями, рятувальними службами та волонтерами, щоб забезпечити потреби населення. Після завершення активних бойових дій та скасування воєнного стану місцева влада переходить до системного планування відбудови. Вона проводить інвентаризацію збитків, визначає пріоритети та формує програми відновлення житла, транспортної та інженерної інфраструктури, об'єктів соціальної сфери. Особливе значення має залучення фінансових ресурсів: коштів державного бюджету, міжнародної допомоги, грантів та інвестицій.

Важливим напрямом роботи є відновлення економічної активності громади – підтримка малого бізнесу, створення робочих місць, розвиток підприємництва. Паралельно органи місцевого самоврядування реалізують соціальні програми, спрямовані на допомогу внутрішньо переміщеним особам, сім'ям військових та іншим постраждалим категоріям населення.

Суттєву роль відіграє участь громадян у прийнятті рішень. Прозорі механізми комунікації, електронні сервіси, громадські консультації дозволяють формувати довіру та залучати мешканців до відбудови свого середовища. Також місцева влада працює над зміцненням обороноздатності – розвитком територіальної оборони, систем цивільного захисту та укриттів.

Коломацька сільська рада відіграє ключову роль у забезпеченні життєдіяльності громади та розвитку місцевої інфраструктури. У період з 2020 по 2024 рр. діяльність ради охоплювала широкий спектр завдань: від організаційного формування об'єднаної територіальної громади після місцевих виборів до управління громадою в умовах воєнного стану та планування відновлення після його завершення. Основна увага приділялась підтримці соціальної сфери, ефективному використанню бюджетних коштів та розвитку інфраструктури, що забезпечувало стабільність і сталий розвиток територіальної громади (табл. 1).

Таблиця 1

Діяльність Коломацької сільської ради, 2020-2024 рр.

Рік	Ключові напрями діяльності	Соціальна сфера	Економічна та бюджетна діяльність	Інфраструктура та розвиток
2020	Формування роботи ОТГ після місцевих виборів; ухвалення програм розвитку	Підтримка закладів освіти й медицини на базовому рівні; COVID-19 заходи	Стабільне виконання бюджету, коригування витрат у зв'язку з пандемією	Поточні ремонти доріг, благоустрій територій
2021	Посилення бюджетного планування, затвердження фінансових програм	Реалізація освітніх програм, підтримка соціально вразливих груп	Ріст доходів громади, залучення субвенцій на освіту та розвиток	Початок цифровізації адміністративних послуг, модернізація будівель громади
2022	Управління громадою в умовах воєнного стану; робота штабів	Надання підтримки ВПО, гуманітарна допомога населенню	Перерозподіл бюджету на оборону, соціально-гуманітарні потреби	Створення укриттів та пунктів незламності
2023	Стабілізація роботи громади; посилення соціальних програм	Соціальний супровід сімей військових, ВПО та постраждалих	Активне використання державних програм підтримки громад	Відновлення інженерних мереж, ремонт комунальних об'єктів
2024	Стратегічне планування відновлення та розвитку	Організація «Пунктів незламності», підтримка людей у кризових умовах	Оптимізація витрат, поступове відновлення економічної активності	Продовження модернізації інфраструктури, розвиток цифрових сервісів

Джерело: побудовано авторами за даними спеціалістів сільської ради

Отже, у 2020-2024 рр. Коломацька сільська рада успішно поєднувала оперативне управління під час кризових ситуацій з довгостроковим плануванням розвитку громади. Соціальна сфера залишалася пріоритетною: підтримка освіти, медицини, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп дозволила зберегти соціальну стабільність. Ефективне управління бюджетом та залучення додаткових ресурсів сприяли реалізації важливих проєктів і програм розвитку

громади. Інфраструктурні ініціативи, включно з модернізацією адміністративних будівель, ремонтами доріг та створенням «Пунктів незламності», забезпечили життєздатність громади навіть в умовах воєнного стану. В цілому, планування післявоєнного відновлення та цифровізація адміністративних процесів заклали основу для сталого розвитку та підвищення якості життя мешканців Коломацької громади.

У той час як громади тилових регіонів потребують рішень для налагодження співпраці з переселеним бізнесом та створення робочих місць для внутрішньо переміщених осіб, у східних та північних областях основною потребою є відбудова зруйнованої інфраструктури та відновлення економічної активності. На саміті Україна – ЄС [3] у рамках плану «Швидкого відновлення» було виділено перший мільярд євро для ремонту житлових будинків, доріг, об'єктів соціальної інфраструктури, шкіл та лікарень. До реалізації таких проєктів слід активно залучати місцеве населення, оскільки від війни постраждали кожен регіон, територіальна громада та громадяни України. Відновлення країни потребує ретельного планування вже сьогодні, для чого Європейська комісія започаткувала нову програму регіонального розвитку та відновлення [2].

У післявоєнний період ключовим завданням стає формування стратегій сталого розвитку, спрямованих на модернізацію інфраструктури, підвищення енергоефективності, екологічну безпеку та створення комфортного середовища для життя й економічного зростання.

Таким чином, органи місцевого самоврядування є ключовим елементом відновлення територіальних громад – від оперативного реагування під час війни до комплексної відбудови та розвитку у мирний час. Ефективність їхньої діяльності визначає успішність повоєнної трансформації громад та забезпечує основу для сталого розвитку. Водночас територіальні громади та громадськість можуть активно та результативно брати участь у процесі прийняття рішень щодо відновлення, а також здійснювати контроль за діяльністю органів влади, використовуючи сучасні цифрові технології.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov> (дата звернення: 09.10.2025).
2. Новий європейський Баухаус. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3683363-novijevropejskij-bauhaus-evrokomisia-zapocatkovue-programu-dla-vidbudovi-ukraini.html> (дата звернення: 09.10.2025).
3. Саміт Україна – ЄС. URL: <https://www.dw.com/uk/samit-ukrainaes-pid-cas-vijni-ak-projsov-proso-domovilis/a-64608109> (дата звернення: 10.10.2025).

Полтавський державний аграрний університет
Навчально-науковий інститут економіки,
управління, права та інформаційних технологій

МАТЕРІАЛИ

V Міжнародної науково-практичної
конференції

**“Місцеве самоврядування
в Україні та світі: теорія і
практика”**

**5 листопада 2025 року
м. Полтава**

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ,
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА АСОЦІАЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (м. КИЇВ)
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ПОЛТАВСЬКА МІСЬКА РАДА
ЛЕСТЕРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ЛЕСТЕР, ВЕЛИКА БРИТАНІЯ)
ОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ОПОЛЕ, ПОЛЬЩА)
ЩЕЦІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ІНСТИТУТ ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ
БЕЗПЕКИ (м. ЩЕЦІН, ПОЛЬЩА)
ЩЕЦІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ІНСТИТУТ ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ГУМАНІТАРНОГО ФАКУЛЬТЕТУ (м. ЩЕЦІН, ПОЛЬЩА)
ЗАХІДНОПОМОРСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ЩЕЦІН, ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ МИКОЛАСА РОМЕРИСА (MRU) (м. ВІЛЬНЮС, ЛИТВА)
ЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК (м. ПРАГА, ЧЕХІЯ)
FATER АКАДЕМІЯ ІНДІЇ (FAI) (ОКРУГ КАНЬЯКУМАРІ, ШТАТ ТАМІЛ-НАДУ, ІНДІЯ)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО,
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА,
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ «ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ», КИЄВО-
МОГИЛЯНСЬКА ШКОЛА ВРЯДУВАННЯ ІМЕНІ АНДРІЯ МЕЛЕСЕВИЧА
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І
ГАЗУ, ІНСТИТУТ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КЛАСИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕРНОПОЛЯ

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
*«МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»*

5 листопада 2025 року

м. Полтава, Україна

ISBN 978-617-8466-52-7

УДК 35.07/08 (1-21) (477)

M65

Редакційна колегія:

Медвідь В.Ю. – завідувач кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету, д. е. н., професор;

Лозинська Т.М. – професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету, д. н. держ. упр., професор;

Дорофєєв О.В. – професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету, д. е. н., професор.

M65 *Місьцеве самоврядування в Україні та світі: теорія та практика* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 5 листопада 2025 року / за заг. ред. В.Ю. Медвідь, Т.М. Лозинської, О.В. Дорофєєва. Полтава : ПДАУ, 2025. 268 с.

У матеріалах конференції висвітлені результати наукових досліджень з актуальних проблем місцевого самоврядування і пошуку шляхів їх розв'язання за тематичними напрямками: «Правове забезпечення місцевого самоврядування», «Управління соціально-економічним розвитком територіальних громад», «Місьцеві бюджети та публічні фінанси», «Політичні аспекти функціонування самоврядної влади», «Аграрна політика і місьцеве самоврядування», «Місьцеве самоврядування в умовах воєнного стану та сталого відновлення», «Інформатизація управлінських процесів», «Практики місцевого самоврядування в зарубіжних країнах», «Просторове планування територій територіальних громад», «Економічні засади функціонування суб'єктів господарювання територіальних громад та місцевої економіки».

Для наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів, теоретиків і практиків публічного управління та адміністрування, представників органів влади, громадських діячів України, а також усіх, хто досліджує питання трансформації управління місцевим розвитком в умовах децентралізації влади.

Матеріали конференції друкуються в авторській редакції. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори. Позиція редакції не завжди може збігатися з точкою зору автора.

© Полтавський державний аграрний університет, 2025

Організаційний комітет конференції:

Голова організаційного комітету:

Галич Олександр Анатолійович – кандидат економічних наук, професор, ректор Полтавського державного аграрного університету, професор кафедри публічного управління та адміністрування

Члени організаційного комітету:

Медвідь Вікторія Юріївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету;

Лозинська Тамара Миколаївна – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету;

Дорофєєв Олександр Вікторович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету;

Тошек Бартломей Г. – доктор економічних наук, професор, професор Інституту політології та досліджень у галузі безпеки Щецинського університету (м. Щецин, Польща).